

Fra Aftenbladets arkiv

- Ved Christian F. Uhl

Her kommer 2. del av reportasjeserien i Aftenbladet september 1897. Transskribert fra gotisk til latinsk skrift, men ellers gjengitt slik det står.

Besøg til Nedre Oftedal og en fisketur.

II

(4 artikler.)

En husmand. Oltes uldvarefabrik.

Straks ovani røisene bor der til venstre af veien en husmand og **nabne**¹ og smed, som har faat gifto si fra Sletei i Time og en stor barneflok i sit lykkelige ægteskab. Ældste sønnen hans Kjel Oftedal. Stue og kammer og smie og løe og smalhus og koen i kjeldereren. Goe hus, men koen hadde det ringt. Saa laagt, at hun slo med hodne op i stuegolve, saa di kvap stundom, di som laa ligeover. Fjoslugten ret op i stuen er ikke heller no videre. Ellers hadde di det ikke værst, særlig nu, barna vokser til og tildels er begynt å kunne være ei **siytna**² for forældrene. Han hadde faat lov paa en liden snipa af al den **versens**³ mængde fald der er i aaen ovenfor Kvædnamoen, fossene, husker di fra sidst. Og nu var hans høieste ønske å faa sig en vandhammer deroppe, saa han kunde nyttiggjøre smien og sin dygtighed som smed desto bedre. Men di pengane, di pengane! Vidste ikke å faa det til af mangel paa dem, og der er ikke stort noen paa hele garen med sine 6 opsiddere, som har noen overflod paa det slaget.

Underlig, hvorledes ulykken ofte rammer dem, som kunde synes å ha mindst evne til å bære den. En arbeider, som i friske dage, naar hen orker å arbeide som en hest, saa vidt kan ernære sig og sine, kastes paa sygeleie i vegevis, ja maanevis, og blir saaledes blottet for alt. En fattig mor med 6 smaa, som ikke har raad til å «holde pige» og kun med den yderste anstrengelse kan greie husstellet og barna, blir sengeligjende ei lange æva eller endog dør bort fra mand og barn, saa di staar enlige og værgeløse igjen i livet. Mye saant er der i verden, og det ser mangan gang helst urimelig, ja næsten uretfærdigt ud for vore øine. Medens andre som hadde ganske andre betingelser og raad til å taale det, gaar fri og har ingen plager som andre mennesker. Det ser som sagt underligt ud mangan gang; men der er guds visdom i det alligevel.

Her paa Moen før di en eneste ko og **namne**⁴ sauer – en riktig vakker ko hadde di for tiden. Saa en dag gaar hun op i marken, i noen tødner høit og brat op, hvor der var no ekstra godt grass, hun anstrængte sig for å faa tag i. Der glier hun med framfoden og hulter til bulter udfor, rundt i luften 3 ganger – folk stod ner paa bøen og saa paa det. Ja di fik ´ner

¹ nabne = ?

² siytna= ?

³ versens= verdsens, verdens

⁴ namne = ?

hjem, som hun var, og den dagen laa hun ud paa marken; men aad ikke og vandt ikke reise sig og var ganske skak i lænnene⁵ af slag og støid og puff under kolbøtteren. Det saa helst ud for, di maatte miste ´ner, skjønt hun kunde staa paa fødderne, naar di reiste ´ner. Alle andre hadde hat bedre raad til å miste en ko end disse fattigfolk, som bare har denne ene. Men saan gaar det til i verden.

Det er ikke stor jordlappen han har; men der er massen udmark udenom, som han kunde snu og faa sig lidt mer af baade ager og eng og poteter, fik han bare lov å ta ind. Andre jorddrotter pleier være glad til, at husmændene deres dyrker og utvider; for det kommer jo dem tilgode paaresten. Men tænk dere slige raringer af mennesker di, han her sidder under – di negter ham å ta ind, saa han har maattet ty til en af naboerne for å sætte lidt poteter paa ham.

Ja, saan gaar det til i verden. Vi har det rigtignok ikke fra ham sjøl; men der var andre, som kjendte til det, og lyger di, saa lyger vi. Har dog ingen grund til å betvile det, og da kalder vi det ringt. Der er hverken fremtidsstya eller næstekjærligheds art i saant.

Tog ind hos han Aadne T. Kvædnamoen, han, som eier den parten af Nedre Oftedal, af hvilken «Oltes Uldvarefabriker» har faat fall og grund. – La ´s saa si det med det samme ligsaagodt: Disse fabriker, «Oltes Uldvarefabriker», som kun er 3 aar gamle og i den nærmeste fremtid allerede skal faa en storartet utvidelse med plads til 20 vævstoler, maa endelig ikke forveksles med det meget ældre saakaldte «Oltedals Uldspinderi» længer op i dalen, tilhørende den bekjendte selvtænker og fremskridtsmand Ludvig Lima. Det hænder nemlig oftere, at man forveksler disse to med hinanden, fordi di ikke ved om, at der er mere end et, og har sendt sager skulde til «fabrikerne» til spinderiet og omvendt. Og ka hendte ikke her nylig; en hardangerpige skrev til «Oltes uldvarefabriker» om plads i den tanke, at det var det samme som «Oltedals uldspinderi», fik pladsen, kom og saa og blev ganske forundret, da det ikke var hos Ludvig Lima. Feiltagelsen kom imidlertid vel med dengang, for ellers hadde hun ingen plads faat.

⁵ Lænnene = hoftene